

El tren dels famèlics

Unes dones vestides de negre en un cantó comentaven que un home molt mudat s'havia tirat a la via del tren i que les sabates del suïcida havien aparegut a molta distància del seu cos. Fins aquell moment jo només havia vist un penjat un Divendres Sant quan tornava de caçar pardalets amb xarxa i recordava que les espadenyes del cadàver s'engrundsaven sobre un esbarzer florit, però ara de nit sentia el xiulit del tren que partia la campa de Nules i dins de la son vibrava com el crit de tots els morts. Imaginant els rails brunyits que es perdien a través dels tarongers i taules d'hortalisses també pensava que un dia aquests rails em conduïrien a un lloc desconegut, molt lluny. Anava espès aquell vagó de tercera i molts passatgers viatjaven en els topalls o en el sostre fugint del revisor; uns altres treien les cames per les finestretes i tot el món anava mesclat amb gàbies de gallines i totes les estraperlistes pareixien embarassades, unes amb sacs d'arròs i altres amb garrafes d'oli; una parella de la guàrdia civil portava pres i emmanillat un subjecte i en el mateix banc de fusta hi havia un viatjant de comerç amb una cartera de cuir on portava uns mostraris de teles i alguna cosa més. La mare i ma tia Pura em portaven a València, potser a una funció del betlem damunt ja de Nadal o a l'escolania del Patriarca. Molta gent anava plantada en aquell vagó amb paquets entre les cames i enmig del guirigall se sentia la veu d'un garganter que rifava un bastó de caramels amb una baralla espanyola.

—El tres de copes, el tres de copes, ¿qui té el tres de copes?

—Ací, ací.

—¿Visca l'autoritat! —va exclamar el xarlatà.

El bastó de caramels li havia tocat a un dels guàrdies civils, el qual va obsequiar amb un caramel de menta el pres que anava lligat de mans; el mateix guàrdia civil li va llevar el paper de cel·lofana i li'l va posar en la boca. Després me'n va regalar un altre a mi.

—¿Com es diu? —em va inquirir la mare.

—Gràcies —vaig dir.

—De res, guapo —va contestar el guàrdia civil.

—¿I aquest home què ha fet? —vaig preguntar.

—¿Calla, no sigues descarat! —em va renyir la tia Pura.

—Que t'ho conte ell —va dir el guàrdia dirigint-se al pres.

—¿He matat un xiquet!

—¿De veres? —va preguntar la mare.

—No s'espante, senyora —va dir el guàrdia civil—. Només és un bon xic que no ha tingut sort en la vida. Acaba de declarar com a testimoni en un judici en l'Audiència de Castelló i ara anem a deixar-lo una altra volta en el penal de Chinchilla.

—¿Què ha fet?

—Que li ho conte ell.

El pres somreia i en aquest moment la confusió de crits que imperava en tot el vagó va començar a minvar i al principi nin-

gú sabia a què es devia el silenci que anava estenent-se fins a fer-se quasi absolut. Em vaig adonar que els ulls de tots els viatgers es concentraven en el banc del nostre costat on estava assegut el viatjant de comerç, el qual acabava d'extraure del fons de la bossa de cuir un recipient ple de carn amb tomaca fregida i després una barra de pa blanc, que al partir-la amb les mans va cruixir soltant algunes diminutes ascles perfumades de la crosta. Va expandir meticulosament un tovalló sobre els genolls; va desenfundar amb molta calma el ganivet i la forquilla; va mirar amb gula la vianda rellepanant-se; va posar una botella de vi al costat. Quan el viatjant va pegar el primer mos cara al públic, enmig del silenci es va sentir un insult des de l'altra part del vagó.

—¿Canalla! ¿Degenerat!

—¿És a mi? —va exclamar el viatjant amb un tros de carn en la boca.

—¿Sí, a tu, fartó!

—¿No et fa vergonya menjar d'aquesta forma havent criatures davant? —va cridar una altra dona amb un mocador negre al cap.

—¿És una provocació amb la fam que hi ha!

—¿I què puc fer jo? —va murmurar el viatjant mentre pegava una altra dentada.

De sobte va començar el motí. Algú li va pegar un puntelló al recipient i la carn amb tomaca va saltar per l'aire i això va excitar encara més la ira popular. La parella de la guàrdia civil, oblidant-se del pres, va tractar de contenir amb els mosquetons l'allau de gent que estava caient damunt del viatjant de comerç i aquest molt prompte va ser atropellat. Vaig veure un tricorní en terra i la mare plorant. Transportant aquesta rebel·lió, el tren va travessar el Cabanyal enmig d'una exhalació de fum i ferro i en arribar a l'estació de València vaig quedar sorprès. La parella de la Guàrdia Civil conduïa per l'andana el viatjant emmanillat junt amb el pres que portava entre les mans lligades el bastó de caramels.

En sentir de nit en el llit el xiulit del tren que partia la campa jo pensava que aquell crit era el de tots els morts, el de tots els famèlics que transportava cap a la ciutat. Algunes dones de negre en un cantó del poble havien comentat el cas del suïcida que havent-se tirat a la via prop de l'estació de Nules les seues sabates plenes de sang havien aparegut 20 quilòmetres més enllà, en el terme de Sagunt. Algun dia aquells rails brunyits em portarien a un lloc desconegut, però la revolta d'aquella gent famèlica i el misteri del suïcida em van llevar la son durant algun temps. I a partir d'aquest moment no vaig parar de fer preguntes fins desxifrar el misteri d'aquelles sabates, sobretot perquè les dues eren del mateix peu.

Manuel Vicent